

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 6

Fylke: Sør-Trøndelag

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Agdenes.

Emne: Folkelege musikkinstrument

Bygdelag:

Oppskr. av: Arne Elven

Gard: Elven

(adresse): Fjosterfjorden

G.nr. 44 Br.nr. 1

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke): nei.

A.

SVAR

Musikkinstrument - og musikk i det heile - har det frå gammalt vore svært like av i Agdenes, så eg har ikkje noko vidare å seia til spørsmåla om slikt.

Einaste slags instrument eg har høyrd om er vauleg fele. Eldste felespelaren eg har høyrd om var Jonas Kattøya, som levde for om lag 100 år sidan. Han kunne vera god til å spela. Han spela i tryllup. ca. 20 år seinare var det tvo andre som spela fele, og for ca 70 år sidan sumo ein som spela fele (vauleg fiolin). Instrumenta dei hadde var kjøpt, vauleg i byen. Fleire skikkelege musikkinstrument trur eg knapt fantes i bygda.

I seinare tid er trekkspilet kome meir (for mykje?) i bruk, da dei gjerne vil ha ein meir "rivande" musikk til dans, og dei som no har fele ikkje try seg vidare om dansmusikken.

7) Det var alltid brukt farustrenger, kjøpt i byen.

9) Dei heldt fele helst med armen - ikkje under haka, og dei spela helst til dans

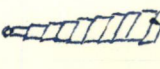
11) Skringehaldarar hadde iunfeldt perlemor så det vart eitkvart mynster f. d. som blome og blad, og skruvane hadde ein perlemorsprikk på ytre enden. (For ca 70-80 år sidan).

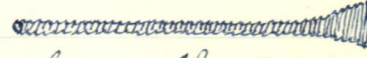
13) Sjå fyrste avsnitt.

I. Det var vanleg fele

vii. Salmodikorn vart kjøpt til bruk i folke =
skulen ikring år 1850 trur eg; men til heimbruk
var det vissnokke ingan. Han vart spela med boge.

ix. Lur. (Langlur)

a) Det var ikkje lærar av berre never; men
det var kjend å laga av alderbork. Borken vart
skore på skrå over alderkjeppen og avflekt som ei
lang reise ca. 3 tommar breid. Ein snara da
saman korkreusa så det vart ein "lur", grunn
ved munn og vidare etterkvart til ypperste ende,
så det vart noko slikt: , og det ei alen lang.
Ein kunde også bruke rogn- og siljebork; men
stykket måtte vera så leint og kvistrent som
muleg. Ein slikt borklur hadde ikkje varande verd
og vart ubruka når han lurka. Og så kunde
ein få laga han berre når korkjen loypt av.

b) Det var lærar av tre, ounlag ei faun lang.
Det skulde vel helst vera av gran eller furu og
vart laga i 2 halvdelar ,
som sidan vart lagt saman. Over skjøtaue, ein
på kvar sida, vart lagt fin, lynd never, som
gjorde at skjøtaue vart lett, når det kom surring
ikring. Til surringvyrkje skulde det vera kløyvd
bjørkståg ca. 1 cm. tjukk, soleis at når luren var
ferdig såg han ounlag slikt ut:
På ein slikt lur kunde ein få fram berre såkalla
naturtonar; men med ein herleg klang.

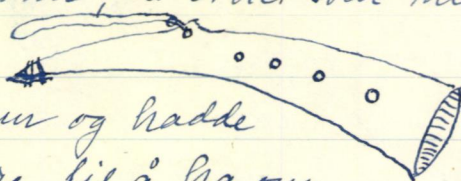
c) Fingerhol på lur har vi ikkje høyrd om.

d) Det var berreleine lærar.

e) Heller ikkje laust munnstykket.

X. Prillarhorn. "Spellarhorn".

Det var bukkehorn, så stort som mulig, helst høghorn.

Det var eit gjatarhorn og hadde eit band eller snøre til å ha om halsen, så hornet hang fram på brystet, eller ein stakk det inn på larmen.

a) Blåseopet var skore noko skrå og det var laga ei lunge av tinn sinekre og lagd over opet, fastserra med bråd.

b) Ein brukte berre fingerhola til å laga ymse tonar.

XII. Det har vore laga siljefløyte, men berre som leike for små born og ganske små med botn i nedre enden. Det vart mest som ei "signalpipe".

B.

1) Av dei under desse punktet nemnde instrumnt er det i desse hundradåret komne til lygda

1 piano og nokre eiter, gøitarar og trekkspel. Flest er vel gøitarar som ein no finnr i mange hus.

2) Dei bruktes mest av lygdafolk, for eiter og gøitar mest av religiøse, trekkspill av livall ungdom.

3) Med desse strengespel kom større utval av religiøse songar. - Dei gamle slåttar er etterkvart meir felle bort. På trekkspel er komne nye musik ~~den~~ etter mønster av "Kostarwalser".

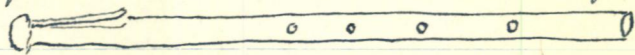
C. Larmeinstrument - -

Her er brukt strå millom tounesflingraue til å blåse i, og det er kjendt å blåse i nebane,

men ikkje i eller på never.

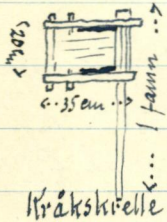
Av sgraset "dæ" kan ein ta blomane (eller "blomstren"), sette den granne enden i munn og blåse. Det bli berre ein tone, men ikkje i same høgd av alle blommar.

Når ein skjær åker om høsten er det bruket til leike for ungane å laga halmpipe. Ein skjær av halmskrått attmed ein ledknute, men skjær han open i andre enden, lager ei lunge ved eit skår med skjera attmed ledknuten og skjær hol oppetter skrått, så kan ein spela nokre tonar.

Men ein bles opp regn og styggvêr med eit slikt instrument.

1) Vi har høvt "kråkskivelle", ein lang stav med ei lyd fjøl på, som skrappa med sine ender innpå staven som det der var groper i.

3) Ein tok dette "instrumentet" med begge hender i staven og sruiva rundt, så plata gjekk rundt på staven. Det skratta da som eit maskingevor.

4) Til å jaga kråka or åkeren.

D. Under dette punkt har eg ingen opplysningar å gi.

Heller ikkje veit eg av noko som det künde bli tale om å ha på utstilling.